

GALLEC

TERRITORIS ON ES PARLA

El gallec es parla al nord-oest de la Península Ibèrica. Principalment és parla a Galícia, però també en zones reduïdes d'Astúries i de Castella i Lleó, així com ens el pobles pròxims a la frontera amb Portugal. La societat gallega és bilingüe castellà-gallec. Les diferències d'ús són força acusades: un 50% de la població utilitza ambdues llengües, un 30% utilitza només gallec i un 20% només castellà.

DIVERSITAT INTERNA/ VARIACIÓ GEOGRÀFICA

El gallec s'organitza en tres grans blocs dialectals, cada un dels quals té subgrups. Els blocs són l'occidental, el central –que alhora es divideix en dos subgrups força diferenciats, l'Alt i el Baix– i finalment el bloc oriental. Les diferències principals són fonètiques i lèxiques, cosa que fa que la comprensió entre parlants de diferents zones sigui molt alta, amb poques dificultats. En relació amb la zona i les fronteres lingüístiques, els dialectes s'assemblen més al portuguès o a l'asturià, ja que es tracta d'una continuïtat lingüística (hi ha poques diferències entre les dues llengües, i intercomprensió entre els parlants). Alguns lingüistes consideren que el gallec i el portuguès són dialectes d'una mateixa llengua, el galaicoportuguès que, de fet, podríem considerar mare del portuguès i del gallec moderns. Per a un parlant de portuguès és més fàcil entendre el gallec que no pas a l'inrevés.

NOMBRE APROXIMAT DE PARLANTS AL MÓN

El gallec té uns 2 milions de parlants.

ESTATUS JURÍDIC I DE FACTO

L'Estatut d'Autonomia de Galícia (1981) estableix que la llengua pròpia de la comunitat és el gallec, i que juntament amb l'espanyol és idioma oficial. A més, les autoritats han de garantir l'ús normal i oficial d'ambdues llengües a més de potenciar l'ús del gallec en tots els àmbits socials i oficials de la

llengua. Segons les dades sociolingüístiques dels darrers anys, l'ús del gallec entre els joves està davallant de manera precipitada. A mesura que descendeix l'edat, en disminueix l'ús. Això es deu a la connotació social que el gallec arrossega des del franquisme de llengua del poble o dels avis, que no serveix per al món modern. Tot i això, hi ha institucions i associacions culturals que defensen la llengua. Podem dir que el gallec es troba en una situació de vulnerabilitat envers l'espanyol, i que la seva supervivència no està garantida sense l'ús i la transmissió intergeneracional.

Galícia compta amb una Llei de normalització lingüística (1983) que obliga la Xunta a assegurar la progressiva normalització del gallec en totes les esferes de la vida pública i a garantir als ciutadans el dret a viure en la seva llengua, així com a rebre l'ensenyament en gallec. Tot i la llei, la situació del gallec en l'ensenyament i l'administració és preocupant. Encara que la meitat de l'ensenyament hagi de ser en gallec, l'ús real afavoreix el castellà. La Constitució Espanyola estableix que la llengua de tots els espanyols és el castellà i que tots tenen el deure de conèixer l'espanyol, però que en certes comunitats on hi hagi una llengua pròpia, aquesta serà cooficial. Tots els ciutadans d'aquelles comunitats tindran el dret de viure plenament en la seva llengua. Aquesta petita diferència dels termes dret/deure ja determina la situació d'amenaça i inferioritat del gallec envers l'espanyol.

En els mitjans de comunicació la situació del gallec no és bona. De 14 diaris, només 1 és íntegrament en gallec, *Galicia hoxe*, així com també només hi ha una emissora íntegrament en gallec, *Radio Galega*. A la televisió, la cadena autonòmica és íntegrament en gallec, totes les altres, en castellà.

FILIACIÓ

Indoeuropea – branca romànica – galaicoportuguès. Les llengües més properes són el portuguès, el mirandès o l'asturià.

ESTATUS oralitat / escriptura

El gallec és una llengua amb tradició escrita. El sistema d'escriptura utilitzat és l'alfabet llatí, amb alguns signes que el català no té. L'*Instituto da Lingua Galega* és la institució encarregada d'estandarditzar i fixar la gramàtica i ortografia del gallec. El gallec no té algunes grafies com ara <j> i <w>. El nom

d'aquesta llengua en gallec és *galego*.

TRETS FORMALS BÀSICS

Fonètica

1. L'inventari vocàlic del gallec és molt semblant al del català, només li manca la vocal neutra. A vegades, però, els parlants de gallec poden realitzar en català harmonies vocàliques que es realitzen en la seva llengua. Exemple: *repitidor* per *repetidor* o *facilitat* per *facilitat*.
2. Els parlants de gallec tenen dificultat per pronunciar algunes consonants del català, *essa sonora* o la *ge* de *genoll*.
3. Els parlants de gallec tendeixen a reduir grups consonàntics complexos com <*pt, ct, gn, cs*>. Així, paraules com *cognició, pacte, optar* o *taxi* les pronuncien 'conició', 'pate', 'otar' o 'tasi'
4. Alguns parlants poden transposar l'entonació del gallec al català. Això fa que siguin fàcils de reconèixer només per l'accent.

Morfologia i sintaxi

1. Com que alguns noms tenen gènere diferent en gallec, els parlants poden confondre'ls. Exemple: *El dent* o *El por*.
2. Com que el gallec no té el present perfet com a temps verbal, els parlants solen utilitzar el passat simple. Exemple: *Vaig anar al mercat avui* en lloc de *He anat al mercat avui*.
3. En gallec la posició dels pronoms febles és diferent a la del català, ja que en gallec sempre van posposats al verb.

LLENGUA I INTERACCIÓ SOCIAL

hola	ola	bon dia	bos dies	per favor	por favor
com estàs?	como estás?	bona tarda	boas tardes	de res	de nada

Material elaborat per Linguapax amb el suport de:

Ajuntament
de Barcelona

Diputació
de Barcelona

molt bé i tu?	moi bem, e ti?	bona nit	boas noites	gràcies	grazas
perdona	perdoa	benvingut	benvido	sí	si
				no	non

LÈXIC

El galleg i el català són llengües molt properes, per això no hi ha massa diferències a l'hora de categoritzar i d'etiquetar els elements dels camps semàntics bàsics. Hi ha, de fet, una gran coincidència, tal com podem veure a partir dels següents exemples:

Parts del cos

cara	faz	cama	perna	cap	testa/cachola
ulls	ollos	peu	pe	cor	corazon
boca	boca	braç	brazo	mà	man

Termes de parentiu

pare	pai	cosí	curmán	avi	avó
mare	mau	tiet	tio	àvia	avoa
fill	fillo	sogre	sogro	nebot	sobriño
germà	irmán	nora	nora	nét	neto

Sistema numeral

El sistema numeral del galleg és de base 10, molt pròxim al del català.

1	un/unha	7	sete
2	dous/dues	8	oito
3	tres	9	nove
4	catro	10	dez
5	cinco	11	onze
6	seis	20	vinte

Expressió del temps

Dies de la setmana i mesos de l'any:

dilluns	luns	dijous	xoves		
dimarts	martes	divendres	venres		
dimecres	mécres	dissabte	sabado		
		diumenge	domingo		
gener	xaneiro	maig	maio	setembre	setembro
febrer	febreiro	juny	xuño	octubre	outubre
març	marzal	juliol	xullo	novembre	novembro
abril	abril	agost	agosto	desembre	decembro

ESTATUS CULTURAL DE LA LLENGUA

Pel que fa a la tradició literària del gallec, els primers textos daten del segle X i són majoritàriament lírics. Durant els segles XV i XVIII té lloc el període anomenat *Séculos Oscuros*. Durant aquests anys, arran de la independència de Portugal, el gallec perdé l'estatut cultural i es veié amenaçat pel castellà. Així, la producció en gallec quasi desapareix en pro del castellà. A partir del segle XVIII es produeix el *Rexurdimento*, i el gallec va tornar a ser llengua de cultura i de producció. Fins a l'època contemporània, exceptuant el període franquista –la llengua era prohibida- el gallec ha anat augmentat i recuperant la seva literatura. Famosos escriptors gallecs són Rosalia de Castro o Luis Pimentel.

RECURSOS SOBRE LA LLENGUA DISPONIBLES A BARCELONA

- Centro Galego de Barcelona - <http://cgbarcelona.galiciaaberta.com/es/>
- Escola Oficial de Idiomes - <https://www.eoibd.cat/es/>
- Estudis de gallec a la UB. - <http://www.ub.edu/filgalport/>
- Mensualment es publica la reviuista *Abriu*, sobre estudis portuguesos i gallecs - <http://revistes.ub.edu/index.php/Abriu>
- AEGACA – Asociación de Empresarios Gallegos en Catalunya) - <http://www.aegaca.org/>
- El *Centro Cultural Galego Saudade* - http://www.acgsaudade.com/quienes_somos.asp

Bibliografia:

<http://www.omniglot.com/>

<https://www.ethnologue.com/>

Constitució Espanyola de 1978

Material elaborat per Linguapax amb el suport de:

Ajuntament
de Barcelona

Diputació
de Barcelona

Material elaborat per Linguapax amb el suport de:

Ajuntament
de Barcelona

Diputació
Barcelona